

Ющик О.І., к.ю.н., доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Період Незалежності України знаменується реформуванням системи органів кримінальної юстиції. В Концепції реформування кримінальної юстиції, затвердженій Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 вказано: «докорінні зміни в соціально-політичних та інших умовах життя суспільства і держави на нинішньому етапі розвитку України та прийняття Конституції України створили передумови для реформування системи кримінальної юстиції у напрямі дальшої демократизації, гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством».

Відповідно система кримінальної юстиції є дещо громіздкою, внутрішньо суперечливою, не завжди науково обґрунтованою і надмірно ускладненою. Діяльність її суб'єктів характеризується дублюванням повноважень, відсутністю чіткого визначення та розмежування їхньої компетенції, наданням пріоритету завданням, що насправді є другорядними, застосуванням невиправдано ускладнених формальних процедур. Органи кримінальної юстиції мають недосконалу функціональну спроможність, що не дає змоги забезпечити додержання принципу верховенства права в їх діяльності [2].

З метою оптимізації структури та чисельності органів, на які покладено завдання, щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави було створено Бюро економічної безпеки. Закон України від 28 січня 2021 року № 1150-ІХ «Про бюро економічної безпеки України» визначив основні завдання, які покладаються на новостворений орган, а саме: «виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки; забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в

майбутньому; планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги; складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки» [4].

Законом встановлено, що Бюро економічної безпеки України в порядку, визначеному законом, має безпосередній, зокрема автоматизований, доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів і банків (баз) даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користується державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами.

На думку В.В. Кареліна, діяльність органу поліпшить стан захисту бізнесу та інвестицій, оскільки, зрештою, призведе до остаточної ліквідації податкової міліції, а також економічних підрозділів в інших правоохоронних органах.

Іншим позитивним нововведенням, яке має захистити бізнес від свавільного втручання з боку правоохоронців, є необхідність зафіксованого актом

документальної перевірки факту порушення податкового законодавства для внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань кримінального провадження за ст. 212 (Ухилення від сплати податків) та ст. 212-1 (Ухилення від сплати єдиного соціального внеску) КК України [1, с. 116-119].

До позитивних нововведень слід віднести створення Ради громадського контролю Бюро. З метою забезпечення прозорості та суспільного контролю за діяльністю Бюро економічної безпеки України при Бюро економічної безпеки України утворюється Рада громадського контролю у складі 15 осіб, яка формується на засадах відкритого та прозорого конкурсу шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян України. Це дасть змогу зробити діяльність Бюро публічною, а отже, зменшить ризики неправомірних дій детективів [4].

Отже, основним завданням створення Бюро економічної безпеки є уникнення дублювання функцій правоохоронних органів із розслідування та протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Основною функцією БЕБ стане аналітична, яка дозволяє боротися з системними проявами тіньової економіки на загальнодержавному рівні. Передбачені законом відділи стратегічних та тактичних аналітиків мають працювати в тому числі над загальним моніторингом економіки, що трансформуються в рекомендації і висновки, які директор БЕБ надаватиме Верховній Раді та урядові. Крім того, БЕБ

має співпрацювати з міжнародними організаціями для боротьби з міжнародною економічною злочинністю, а це контрабанда, відмивання коштів та кіберзлочинність. Світ стає глобалізованим, тому потрібно обмінюватися інформацією з іноземними колегами, та проводити спільні операції. Тому БЕБ має уніфікувати в собі повноваження решти державних органів, в сфері економічної безпеки і виступати платформою для діалогу між бізнесом та державою для детінізації економіки.

Література

1. Карелін В.В. Щодо компетенції бюро економічної безпеки України як суб'єкта запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економічної діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2021. С. 116-119. URL: file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/1_2021.pdf (дата звернення: 10.01.2022).

2. Концепція реформування кримінальної юстиції України: затв. Указом Президента України від 08 квіт. 2008 р. № 311/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text> (дата звернення: 10.01.2022).

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 22.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3411> (дата звернення: 10.01.2022).

4. Про бюро економічної безпеки: Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 10.01.2022).